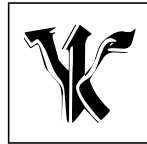

МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

МАУП

**ЕКСПЕРТ:
ПАРАДИГМИ ЮРИДИЧНИХ НАУК
І ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ**

**EXPERT: PARADIGM OF LAW
AND PUBLIC ADMINISTRATION**

№ 2 (34), 2025

Видавничий дім
«Гельветика»
2025

Експерт: парадигми юридичних наук і державного управління
Видається з 2018 року
Періодичність: 4 рази на рік
Друкується за рішенням Вченої ради Міжрегіональної Академії управління персоналом (протокол № 8 від 24.09.2025)
Видання є таким, що реферується в міжнародних та вітчизняних наукометричних базах: Index Copernicus, ResearchBib, Turkish Education Index, Polish Scholarly Bibliography, Google Scholar, “Україніка наукова”, ESJI.
Реєстрація суб’єкта у сфері онлайн-медіа: Рішення Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення № 3053 від 07.11.2024 року. Ідентифікатор медіа: R40-05594.
Суб’єкт у сфері онлайн-медіа – Приватне акціонерне товариство «Вищий навчальний заклад «Міжрегіональна Академія управління персоналом» (вул. Фрометівська, буд. 2, м. Київ, 03039, iarm@iarm.edu.ua, тел. (044) 490-95-00).
Відповідно до Наказу Міністерства освіти і науки України від 28.12.2019 № 1643 (Додаток 4) журнал включено до Переліку наукових фахових видань України у категорії «Б».
Спеціальності: D8 – Право, D9 – Міжнародне право.
Статті у виданні перевірені на наявність плагіату за допомогою програмного забезпечення StrikePlagiarism.com від польської компанії Plagiat.pl.
Відповідальність за зміст, достовірність фактів, цитат, цифр несуть автори матеріалів. Редакція залишає за собою право на незначне редагування і скорочення (зі збереженням авторського стилю та головних висновків). Редакція не завжди поділяє думки авторів та не несе відповідальність за надану ними інформацію.
Матеріали подано в авторській редакції.
Передрук – тільки з дозволу редакції.
Адреса редакційної колегії:
ПрАТ “ВНЗ “Міжрегіональна Академія управління персоналом”
вул. Фрометівська, 2, Київ, Україна, 03039
Офіційний сайт видання:
www.journals.maup.com.ua/index.php/expert

Expert: paradigm of law and public administration
Published from 2018
Pereodicity: 4 times a year
Published by the decision of Academic council of Interregional Academy of Personnel Management (Protocol № 8 from September 24, 2025)
Collection is included to the international and domestic scientometrics databases Index Copernicus International, ResearchBib, Turkish Education Index, Polish Scholarly Bibliography, Google Scholar, “Україніка наукова”, ESJI.
Registration of online media: Decision of the National Council of Television and Radio Broadcasting of Ukraine: Decision No. 3053 as of 07.11.2024. Media ID: R40-05594.
Media entity – Private Joint-Stock Company «Higher education institution «Interregional Academy of Personnel Management» (03039, Kyiv, Frometivska str., 2, iarm@iarm.edu.ua, tel. (044) 490-95-00).
According to the Order of the Ministry of Education and Science of Ukraine (Annex 4), the journal is included in the List of scientific professional publications of Ukraine, which have been assigned the category «B».
Subject Areas: D8 – Law, D9 – International law.
The articles were checked for plagiarism using the software StrikePlagiarism.com developed by the Polish company Plagiat.pl.
The authors are responsible for the content, accuracy of the facts, quotes, numbers. The editors reserves the right for a little change and reduction (with preservation of the author’s style and main conclusions). Editors can not share the world views of the authors and are not responsible for the information provided.
Materials filed in the author’s edition.
Reprinting – with the editorial’s permission strictly.
Address of the editorial board:
Interregional Academy of Personnel Management
Str. Frometivska, 2, Kyiv, Ukraine, 03039
Official site:
www.journals.maup.com.ua/index.php/expert

Експерт: парадигми юридичних наук і державного управління : збірник. № 2 (34), 2025. Київ : ПрАТ “ВНЗ “Міжрегіональна Академія управління персоналом”, 2025. 116 с.

Головний редактор

Щокін Ростислав Георгійович, доктор юридичних наук, професор, Президент Міжрегіональної Академії управління персоналом

Члени редакційної колегії:

Яблонська-Бонса Йоланта, професор, доктор юридичних наук, керівник кафедри теорії, філософії та історії права Академії Леона Козьмінського в Варшаві, головний редактор часопису «Критика права» (Польща)

Міхальський Томаш, доктор наук, доцент кафедри регіонального розвитку Гданського університету (Польща)

Ніколас Шмітт, кандидат наук, старший науковий співробітник Інституту федералізму Університету Фрібургу (Швейцарія)

Перцев Роман Валерійович, кандидат юридичних наук, відділ ідентифікації та криміналістики (DIFC) Поліція Ізраїлю, Єрусалим (Ізраїль)

Акімова Людмила Миколаївна, доктор наук з державного управління, професор, заслужений працівник освіти України, професор кафедри фінансів та економічної безпеки Національного університету водного господарства та інженерії навколишнього середовища, l_akimova@ukr.net

Якимчук Аліна Юрївна, доктор економічних наук, професор, професор кафедри державного управління, права та гуманітарних наук, Херсонського державного аграрно-економічного університету

Вечорек Лешик, доктор габлітований, доцент, завідувач кафедри кримінального права, кримінології та криміналістики факультету юридичних і суспільних наук Університету ім. Яна Кохановського в м. Кельце (Республіка Польща)

Яскренія Єжи, професор, доктор габлітований, декан факультету юридичних і суспільних наук Університету ім. Яна Кохановського в м. Кельце, завідувач кафедри конституційного, європейського і міжнародного публічного права, віцепрезидент Правління Польського Товариства конституційного права, спікер Товариства польських парламентаріїв, член Правління Європейського Товариства колишніх парламентаріїв Ради Європи (FP-AP) в Парижі (Республіка Польща)

Хаджирарева Світлана Костянтинівна, доктор наук з державного управління, професор, заступник директора Української школи урядування

Яровой Тихон Сергійович, доктор наук з державного управління, професор, професор кафедри міжнародних відносин та політичного консалтингу Інституту права та суспільних відносин Університету «Україна»

Заросило Володимир Олексійович, доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри правоохоронної та антикорупційної діяльності Міжрегіональної Академії управління персоналом

Сопілко Ірина Миколаївна, доктор юридичних наук, професор, Заслужений юрист України, декан юридичного факультету Національного Авіаційного Університету

Кисленко Дмитро Петрович, доктор педагогічних наук, кандидат юридичних наук, професор, провідний науковий співробітник, Національний університет оборони України імені Івана Черняхівського

Рябцев Геннадій Леонідович, доктор наук з державного управління, професор, професор Києво-Могилянської школи урядування

Барабаш Юрій Григорович, доктор юридичних наук, професор, проректор з навчальної роботи Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

Скрипнюк Олександр Васильович, доктор юридичних наук, професор, заслужений юрист України, директор Інституту держави і права імені В. М. Корецького Національної академії наук України

Губанов Олег Олександрович, доктор юридичних наук, професор, доцент кафедри службового та медичного права, Київський національний університет імені Тараса Шевченка

Нестерович Володимир Федорович, доктор юридичних наук, доцент, завідувач кафедри державно-правових дисциплін Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е.О. Дідоренка

Тимошенко Юрій Петрович, кандидат юридичних наук, професор, заступник директора Навчально-наукового інституту права імені князя Володимира Великого Міжрегіональної Академії управління персоналом

Швець Катерина Павлівна, доктор наук з державного управління, кандидат юридичних наук, доцент, професор кафедри цивільно-правових дисциплін та міжнародного права Міжрегіональна Академія управління персоналом

Муравйов Кирило Володимирович, доктор юридичних наук, професор, професор кафедри адміністративного, фінансового та банківського права, Міжрегіональна Академія управління персоналом

Нестор Віталій Романович, доктор юридичних наук, професор, професор кафедри теорії держави і права та конституційного права, Міжрегіональна Академія управління персоналом

Амелін Олександр Юрійович, кандидат юридичних наук, доцент, професор кафедри правоохоронної та антикорупційної діяльності, Міжрегіональна Академія управління персоналом

Адам Адріан Останек, доктор наук, доктор габлітований, професор Військового технологічного університету (Польща)

Мануель Давид Массено, доцент Політехнічного інституту Бежа (Португалія)

Агнешка Шпак, доктор габлітований, професор кафедри міжнародної безпеки Інституту досліджень безпеки, Торунь (Польща)

Олександра Леткова, доктор права, доцент, юридичний факультет Університету Матея Бела, Банска Бистрица (Словаччина)

Маргін Белтран Сауседо, кандидат наук, професор, юридичний факультет Abogado Ponciano Arriaga Leija, Автономний університет Сан-Луїс-Потосі (Мексика)

Chief Editor

Shchokin Rostyslav Heorhiiovych, Doctor of Law, Professor, President of the Interregional Academy of Personnel Management

Members of the editorial board:

Jablonska-Bonsa Jolanta, Professor, Doctor of Law, Head of the Department of Theory, Philosophy and History of Law Kozminski University, Editor-in-Chief of Critique of Law (Poland)

Tomasz Michalski, Doctor of Science, Associate Professor at the Department of Regional Development, University of Gdansk (Poland)

Nicolas Schmitt, PhD, Senior Researcher at the Institute of Federalism, University of Fribourg (Switzerland)

Pertsev Roman Valeriiovych, PhD in Law, Division of Identification and Forensic Science (DIFC) of Israel Police, Jerusalem (Israel)

Akimova Lyudmyla Mykolayivna, Doctor of Science in Public Administration, Professor, Honored Education Worker of Ukraine, Professor at the Department of Financial and Economic Security, National University of Water and Environmental Engineering (Ukraine)

Yakymchuk Alina Yuriyivna, Doctor of Economics, Professor, Professor of the Department of Public Administration, Law and Humanities, Kherson State Agrarian and Economical University (Ukraine)

Vechorek Leshyk, Doctor Habilitated, Associate Professor, Head of the Department of Criminal Law, Criminology and Criminology, Faculty of Law and Social Sciences, Jan Kochanowski University of Kielce (Republic of Poland)

Yaskrenia Jerzy, Professor, Doctor Habilitated (Dr. Hab.), Dean of the Faculty of Law and Social Sciences, Jan Kochanowski University of Kielce, Head of the Department of Constitutional, European and International Public Law, Vice-President of the Board of the Polish Society of Constitutional Law, Speaker of the Society of Polish Parliamentarians, Member of the Board of the European Society of Former Parliamentarians (FP-AP) in Paris (Republic of Poland)

Khadzhiradeva Svitlana Kostiantynivna, Doctor of Science in Public Administration, Professor, Deputy Director of the Ukrainian School of Government, Head of the Center for Evaluation of Candidates for Civil Service Positions (Ukraine)

Yarovoy Tikhon Serhiiovych, Doctor of Sciences in Public Administration, Ph.D., Professor, Professor at the Department of International Relations and Political Consulting of the Institute of Law and Public Affairs, Open International University of Human Development "UKRAINE" (Ukraine)

Zarosylo Volodymyr Oleksiyovych, Doctor of Law, Professor, Head of the Department of Law-Enforcement and Anti-Corruption Activities, Interregional Academy of Personnel Management (Ukraine)

Sopilko Iryna Nikolaevna, Doctor of Law, Professor, Honored Lawyer of Ukraine, Dean of the Faculty of Law, "State University «Kyiv Aviation Institute»" (Ukraine)

Kyslenko Dmytro Petrovych, Doctor of Pedagogy, PhD in Law, Professor, Leading Researcher, National Defence University of Ukraine (Ukraine)

Riabtsev Gennadii Leonidovych, Doctor of Science in Public Administration, Ph.D., Professor, Professor at the Kyiv-Mohyla School of Government, National University of Kyiv-Mohyla Academy (Ukraine)

Barabash Yurii Hryhorovych, Doctor of Law, Professor, Vice-Rector for Academic Affairs of Yaroslav Mudryi National Law University (Ukraine)

Skrypniuk Oleksandr Vasyliovych, Doctor of Law, Professor, Academician of the National Academy of Legal Sciences of Ukraine, Honored Lawyer of Ukraine, Deputy Director of V.M. Koretsky Institute of State and Law of National Academy of Sciences of Ukraine (Ukraine)

Hubanov Oleh Oleksandrovych, Doctor of Law, Professor, Associate Professor at the Department of Service and Medical Law, Taras Shevchenko National University of Kyiv (Ukraine)

Nesterovych Volodymyr Fedorovych, Doctor of Law, Associate Professor, Head of the Department of State and Law Disciplines, Luhansk State University of Internal Affairs named after E.O. Didorenko (Ukraine)

Tymoshenko Yuriy Petrovych, PhD in Law, Professor, Deputy Director of the Educational-Scientific Institute of Law named after Volodymyr the Great, Interregional Academy of Personnel Management (Ukraine)

Shvets Kateryna Pavlivna, Doctor of Sciences in Public Administration, PhD in Law, Associate Professor, Professor at the Department of Civil Law Disciplines and International Law, Vice-Rector, Interregional Academy of Personnel Management (Ukraine)

Muraviov Kyrylo Volodymyrovych, Doctor of Law, Professor, Professor at the Department of Administrative, Financial and Banking Law of the Educational-Scientific Institute of Law named after Volodymyr the Great, Interregional Academy of Personnel Management (Ukraine)

Nestor Vitalii Romanovych, Doctor of Law, Professor, Professor at the Department of Theory of State and Law and Constitutional Law, Interregional Academy of Personnel Management (Ukraine)

Amelin Oleksandr Yuriovych, PhD in Law, Associate Professor, Professor at the Department of Law Enforcement and Anti-Corruption Activities, Interregional Academy of Personnel Management (Ukraine)

Adam Adrian Ostanek, DSc, Dr. Hab., Professor at the Military University of Technology (Poland)

Manuel David Masseno, Associate Professor, Polytechnic Institute of Beja (Portugal)

Agnieszka Shpak, Dr. Hab., Professor at the Department of International Security, Institute of Security Studies, Torun (Poland)

Alexandra Letkova, JUDr., Associate Professor, Faculty of Law Matej Bel University, Banska Bystrica (Slovakia)

Martín Beltrán Saucedo, PhD, Full Professor, Faculty of Law Abogado Ponciano Arriaga Leija, Autonomous University of San Luis Potosí (Mexico)

Денега В. Б. Розподіл повноважень органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування у післявоєнний період: теоретичні та практичні аспекти.....	6	Савка О. І. Міжнародно-правова відповідальність направляючих держав за дії, вчинені компаніями, які здійснюють приватну військову та охоронну діяльність.....	59
Кокір Я. В. Сучасні трансформації держави та права в умовах глобалізації.....	14	Сервецький І. В., Сушко О. В. Використання технічних засобів у розвідувальній діяльності: поняття, методи, історія та перспективи розвитку.....	68
Кузьмічова-Кисленко Є. В., Кисленко Д., Вербицький І., Вербицька А. Актуальні проблеми правового регулювання волонтерської діяльності.....	21	Труба Р. М. Загальний напрям і пріоритети діяльності суб'єктів забезпечення національної безпеки	77
Лісовська Ю. П., Лісовський П. М., Бортник В. А. Інноваційно-інтелектуальний потенціал як стратегічна складова обороноздатної інфраструктури кіберспецслужб світу.....	33	Шинкар Т. І. Обмеження права на інформацію як засіб забезпечення інформаційної безпеки та обов'язок держави щодо «компенсації» втрачених особою інформаційних можливостей.....	83
Марусяк Л. О. Проблемні питання щодо визначення предмета цивільно-правового договору про надання послуг.....	38	Яворська В. Г. Визначення наміру на вчинення геноциду.....	91
Муравйов К. В., Заросило В. О., Крютченко Л. А. Національна безпека в умовах воєнного стану та особливості її забезпечення і використання відкритих джерел інформації.....	45	Лисенко С. В., Шамрай В. В., Барановська В. М. Міжнародно-правові стандарти в галузі конституційного права: порівняльний аналіз	96
Псьота Т. В. Еволюція правового статусу особи у пам'ятках міжнародного права класичної доби: від вестфальського конгресу до модерних трансформацій.....	52	Курбатова І. С., Подоляка А. М., Харкевич О. О. Висновок експерта у кримінальному провадженні: проблеми допустимості, оцінки та тактики використання сторонами.....	102

Кузьмічова-Кисленко Єлизавета Володимирівна,

кандидат юридичних наук, доцент кафедри правоохоронної та антикорупційної діяльності Навчально-наукового інституту держави і права імені князя Володимира Великого ПрАТ «ВНЗ «Міжрегіональна Академія управління персоналом», вул. Фрометівська, 2, м. Київ, 03039; <https://orcid.org/0000-0003-3212-5652>

Кисленко Дмитро,

доктор педагогічних наук, професор Національного університету оборони України, просп. Повітряних Сил, 28, м. Київ, 03049; kyslenkod@gmail.com; <https://orcid.org/0000-0001-6929-4236>

Вербицький Ігор,

старший викладач Національного університету оборони України, просп. Повітряних Сил, 28, м. Київ, 03049; <https://orcid.org/0009-0009-8098-1833>

Вербицька Анастасія,

здобувач вищої освіти Чернівецького національного університету ім. Ю. Федьковича, вул. Коцюбинського, 2, м. Чернівці, 58002; <https://orcid.org/0009-0000-6952-9680>

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ВОЛОНТЕРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Анотація. У статті проаналізовано аспекти правового регулювання волонтерської діяльності в інтересах ЗС України під час відсічі збройної агресії РФ. Проаналізовано основні міжнародні документи та норми чинного вітчизняного законодавства, що визначають основні правові та організаційні засади провадження волонтерської діяльності. Окреслено основні проблеми правового регулювання волонтерської діяльності в умовах воєнного стану. Обґрунтовано, що в умовах воєнного стану в Україні правове регулювання волонтерської діяльності є важливим аспектом забезпечення ефективної допомоги в інтересах ЗС України під час відсічі збройної агресії РФ.

Ключові слова: правове регулювання, волонтерська діяльність, збройна агресія, воєнний стан.

Kuzmichova-Kyslenko Yelyzaveta Volodymyrivna,

Ph.D in Law, Associate Professor at the Department of Law Enforcement and Anti-Corruption Activities of the Educational-Scientific Institute of Law named after Volodymyr Veliky of the Interregional Academy of Personnel Management, 2, Frometivska Str., Kyiv, 03039; <https://orcid.org/0000-0003-3212-5652>

Kyslenko Dmytro,

Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, National Defence University of Ukraine, 28, Air Force Ave., Kyiv, 03049; kyslenkod@gmail.com; <https://orcid.org/0000-0001-6929-4236>

Verbytskyi Ihor,

Senior Lecturer, National Defence University of Ukraine, 28, Air Force Ave., Kyiv, 03049; <https://orcid.org/0009-0009-8098-1833>

Verbytska Anastasiia,

Higher Education Applicant, Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University, 2, Kotsiubynskoho Str., Chernivtsi, 58002; <https://orcid.org/0009-0000-6952-9680>

TOPICAL PROBLEMS OF LEGAL REGULATION OF VOLUNTEER ACTIVITY

Abstract. The article analyzes the aspects of legal regulation of volunteer activities in the interests of the Armed Forces of Ukraine during the repulsion of the armed aggression of the Russian Federation. The author analyzes the main international treaties and norms of the current national legislation

defining the basic legal and organizational principles of volunteer activity. The main problems of legal regulation of volunteer activity under martial law are outlined. It is substantiated that under martial law in Ukraine, legal regulation of volunteer activity is an important aspect of ensuring effective assistance in the interests of the Armed Forces of Ukraine during repulsion of the armed aggression of the Russian Federation.

Key words: legal regulation, volunteer activities, armed aggression, martial law.

Постановка проблеми. В умовах воєнного стану волонтерська діяльність відіграє критично важливу роль у підтримці населення та ЗС України під час відсічі збройної агресії рф. З початку повномасштабного вторгнення у 2022 році мільйони українців та міжнародна спільнота долучилися до волонтерських ініціатив, забезпечуючи армію необхідним спорядженням, амуніцією, медичними засобами та іншою критично важливою допомогою. Громадянська солідарність стала невід'ємною складовою опору, сприяючи збереженню суверенітету та територіальної цілісності держави.

Розвиток громадянського суспільства в Україні пов'язаний із зростанням ролі громадянських інститутів, зокрема волонтерського руху, до якого залучені сотні тисяч людей. Після початку повномасштабного вторгнення рф волонтерська діяльність стала ключовою рушійною силою. За даними опитування проведеним Фондом «Демократичні ініціативи» імені Ілька Кучеріва спільно з соціологічною службою Центру Разумкова за підтримки програми MATRA з 13 по 21 грудня 2022 року, близько 61% українців так чи інакше долучалися до волонтерської допомоги Силам оборони України чи своїм співгромадянам: хтось допомагав фізичною роботою (близько 10%), 31% допомагали фінансово, близько 20% – і фінансово, і роботою. Близько 15% українців сказали, що не долучалися до такої допомоги, але планують. Майже 18% – не долучалися та не планують. Дещо більше тих, хто не долучався до волонтерської допомоги та не планує, – у Південному (25%) та Східному (30%) макрорегіонах.

Однак із поширенням волонтерських рухів виникає потреба у чіткій регламентації їх діяльності на законодавчому рівні. Актуальність дослідження обумовлена потребою вдосконалення правового регулювання волонтерської діяльності в інтересах ЗС України, що дозволить зменшити бюрократичні перешкоди, забезпечити прозорість і легітимність діяльності волонтерів та підвищити ефективність допомоги.

Метою даного дослідження – є аналіз міжнародних договорів та норм чинного законо-

давства України у сфері регулювання волонтерської діяльності під час відсічі збройної агресії, виявлення проблемних аспектів та розробка пропозицій щодо їхнього вдосконалення. Адже неповнота та фрагментарність законодавства у цій сфері може ускладнювати ефективність волонтерської допомоги, що є критично важливим у період воєнного стану.

У ході дослідження були використані нормативно-правові акти, офіційні статистичні дані, а також наукові праці вітчизняних авторів, що висвітлюють питання організації та регулювання волонтерської діяльності в умовах воєнного стану. Таким чином, ця робота сприятиме поглибленню розуміння правового регулювання волонтерської діяльності в Україні та розробці рекомендацій для удосконалення чинного законодавства у цій сфері.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема правового регулювання волонтерської діяльності в інтересах ЗС України під час відсічі збройної агресії рф складає значну частину сучасних наукових досліджень у сфері правових наук, а також воєнного права. Серед вітчизняних науковців, що досліджували проблеми правового регулювання волонтерської діяльності можна виокремити: П. В. Горінова, Р. Г. Драпушка, Л. Жужі, О. Трубнікова, В. С. Сірко, І. Паризького та інших науковців. Водночас, питання правового регулювання волонтерської діяльності в інтересах ЗС України під час відсічі збройної агресії рф залишається не вирішеним.

Виклад основного матеріалу дослідження. Основи волонтерської діяльності в Україні розпочалося ще в 1992 році, коли в країні почали діяти представництва Корпусу миру США. Тоді волонтери працювали за двома основними програмами: економічного розвитку та впровадження і навчання англійської мови. Однак справжнє зростання волонтерського руху в Україні відбулося значно пізніше. Сьогодні волонтерський рух в Україні викликає захоплення у багатьох країнах, адже його вважають унікальним явищем. Пік волонтерської активності припав на період Революції Гідності та початок війни на сході України, коли рух об'єднав суспільство та створив ефек-

тивну мережу громадських організацій і груп, готових вирішувати найнагальніші проблеми країни. Зростання волонтерської діяльності, поширення діяльності благодійних організацій, програм обміну та міжнародних цільових програм сприяють тому, що термін «волонтерство» в Україні сприймається як важлива суспільно корисна діяльність, зазвичай безоплатна і соціально значуща. Волонтери діють як з особистої ініціативи, так і від імені недержавних організацій чи об'єднань. Сьогодні вони мають найвищий рівень довіри серед населення, порівняно з органами державної влади. Волонтерська діяльність в Україні регулюється на законодавчому рівні, як і в інших демократичних країнах.

У 2022 році, згідно з World Giving Index, Україна увійшла до топ-10 країн світу за рівнем благодійності. Волонтерська діяльність сприяє залученню громадян до демократичних процесів, допомагаючи краще зрозуміти роль держави та громадянського суспільства. Ефективна організація волонтерської діяльності, популяризація культури волонтерської допомоги та підтримка волонтерів є ключовими завданнями для розвитку цього руху.

У 2023 році Україна посіла 2-ге місце серед 10 топ-країн світу за рівнем благодійності з індексом 62 [20]. А у 2024 році, згідно до зазначеного рейтингу, Україна посіла 7-ме місце із 10 топ-країн світу за рівнем благодійності з індексом 54 бали [21].

Згідно результатам соціологічного опитування, що проводилося соціологічною службою Центру Разумкова з 28 лютого по 06 березня 2025 року, серед державних та суспільних інститутів найчастіше довіра висловлюється до Збройних Сил України (їм довіряють 93,5% опитаних), Державної служби з надзвичайних ситуацій (85,5%), добровільних загонів (85,5%), волонтерських організацій (80%) [10].

Волонтерська діяльність (з фр. *volontaire*, англ. *volunteer*, що походить від лат. *voluntarius*, *voluntas* – вільне волевиявлення, *volō* – бажання, намір), – це добровільна, суспільно корисна діяльність, яка не передбачає отримання винагороди.

Серед основних принципів волонтерської діяльності можна виділити, зокремо:

– добровільність: кожна людина самостійно вирішує, чи займатися волонтерською діяльністю, та обирає зручний час, форму і напрямок роботи;

– неприбутковість: волонтерська діяльність не приносить фінансової вигоди. Можлива лише компенсація витрат, пов'язаних із

виконанням волонтерських обов'язків, але не виплата гонорарів;

– суспільна користь: волонтерська діяльність спрямована на добрі справи, які змінюють світ на краще та допомагають вирішувати актуальні соціальні проблеми громади або світу.

Таким чином, волонтерська діяльність – це діяльність, яка базується на безкорисливій допомозі та прагненні зробити світ кращим.

Волонтерська діяльність в сучасному світі відіграє дуже важливу роль і має значний вплив на суспільство. Остання допомагає суспільству зрозуміти свій внесок у розвиток світу, підтримати та допомогти тим, хто потребує допомоги, а також створити сприятливе середовище для розвитку співпраці та солідарності.

Одним із головних аспектів волонтерської діяльності є можливість долучатися до важливих суспільних проектів та сприяти їх втіленню. Волонтери допомагають розкрити потенціал суспільства, популяризувати цінності обізнаності та саморозвитку, а також сприяють формуванню стійкого та проактивного громадянства.

Крім того, волонтерська діяльність сприяє підвищенню рівня обізнаності громадськості щодо різних проблем, які існують у сучасному світі, та сприяє їх вирішенню. Волонтери можуть брати участь у різних заходах та кампаніях, спрямованих на захист прав людини, захист навколишнього середовища, боротьбу з бідністю та інші важливі завдання.

Таким чином, волонтерська діяльність має значення не лише для тих, кому воно допомагає безпосередньо, але й для всього суспільства в цілому. Волонтери – це ті, хто незламно допомагає зробити світ кращим і сприяє створенню більш гуманного та взаємопов'язаного суспільства.

У законодавстві України волонтерська діяльність визначається як добровільна, соціально орієнтована, неприбуткова діяльність, що здійснюється волонтерами через надання допомоги [4]. Основою волонтерської діяльності є принципи законності, гуманності, рівності, добровільності, безоплатності та неприбутковості. Водночас робота або послуги, які виконуються на основі сімейних, дружніх чи сусідських стосунків, не вважаються волонтерською діяльністю. По суті, волонтерська діяльність – це безкорислива допомога тим, хто її потребує. Хоча воно не передбачає матеріальної винагороди, волонтери отримують інші цінності: можливість розвивати свої здібності, здобувати нові знання та навички, відчувати моральне задо-

волення й усвідомлювати свою корисність як для конкретної людини, так і для суспільства загалом.

Волонтери беруть на себе вирішення актуальних соціальних проблем у різних сферах: соціально-психологічній, економічній, культурній, гуманітарній. Вони поширюють цінності відповідальності, сприяють вихованню свідомої молоді та впровадженню позитивних змін у суспільстві.

Волонтерська діяльність може мати безліч форм: від плетіння маскувальних сіток і збору гуманітарної допомоги до евакуації людей із небезпечних регіонів або допомоги тваринам. Вона охоплює різні напрями, зокрема підтримку військових, допомогу внутрішньо переміщеним особам, надання правозахисної, психологічної, медичної чи інформаційної підтримки.

Згідно із законодавством, волонтер – це фізична особа, яка добровільно здійснює соціально орієнтовану неприбуткову діяльність через надання волонтерської допомоги. Волонтерами можуть стати громадяни України, іноземці та особи без громадянства, які перебувають в Україні на законних підставах, які є дієздатними. Неповнолітні особи здійснюють волонтерську діяльність за згодою батьків (усиновлювачів), прийомних батьків, батьків-вихователів або піклувальника. Неповнолітні особи не можуть надавати волонтерську допомогу за напрямами, визначеними абзацами восьмим, десятим, тринадцятим – п'ятнадцятим частини третьої статті 1 цього Закону, а також у медичних закладах. Іноземці та особи без громадянства здійснюють волонтерську діяльність через організації та установи, що залучають до своєї діяльності волонтерів, інформація про які розміщена на офіційному веб-сайті центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері волонтерської діяльності [4].

Волонтерська діяльність в Україні регулюється Конституцією України, спеціальними законами, міжнародними договорами, які були ратифіковані Верховною Радою України, а також іншими нормативно-правовими актами, що забезпечує правову основу для розвитку волонтерської діяльності в країні.

Українське законодавство у сфері волонтерської діяльності базується на низці міжнародних документів, серед яких:

Загальна декларація волонтерів, ухвалена 14 вересня 1990 року на XI Всесвітній конференції Міжнародної асоціації добровольчих зусиль у Парижі. Цей документ підкрес-

лює важливість волонтерської діяльності для суспільства.

Декларація про волонтерську діяльність, прийнята у січні 2001 року на XVI Всесвітній конференції добровольців, яка акцентує увагу на значущості волонтерської діяльності для розвитку громадянського суспільства.

Угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом від 27 червня 2014 року, що регламентує співпрацю в різних сферах, включаючи волонтерську діяльність.

Конвенція Ради Європи про сприяння транснаціональній довгостроковій волонтерській службі молоді від 11 травня 2000 року, яка спрямована на залучення молоді до волонтерської діяльності.

Ключовим законодавчим актом, який регулює відносини у сфері волонтерської діяльності, є Закон України «Про волонтерську діяльність» [4], прийнятий у 2011 році, та визначає, зокрема: поняття волонтерської діяльності та волонтерської допомоги; права та обов'язки волонтерів; функції органів державної влади, відповідальних за реалізацію політики у сфері волонтерської діяльності; особливості правового статусу волонтерів та організацій, що їх залучають.

Додатково волонтерська діяльність регулюється такими законами: «Про громадські об'єднання» [5], який встановлює правові основи для створення та діяльності громадських організацій, у тому числі волонтерських; «Про благодійну діяльність та благодійні організації», що визначає механізми організації та підтримки благодійної діяльності; «Про соціальні послуги» [6], відповідно до якого волонтери можуть залучатися до надання соціальних послуг; «Про соціальну роботу з сім'ями, дітьми та молоддю», де волонтери визначені як суб'єкти соціальної роботи; «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб» [7], який регламентує взаємодію з волонтерами та благодійними організаціями для забезпечення прав ВПО; «Про внесення змін до Податкового кодексу України» (2022) [8], який надає додаткові податкові пільги волонтерам і неприбутковим організаціям в умовах війни.

Розвиток волонтерської діяльності підтримується Національною стратегією сприяння розвитку громадянського суспільства на 2021–2026 роки [19], яка включає заходи для популяризації та підтримки волонтерської діяльності. На виконання цієї стратегії був розроблений План заходів до 2024 року, який був спрямований на вдосконалення умов для волонтерів в Україні.

Кабінет Міністрів України також прийняв низку постанов для врегулювання окремих питань волонтерської діяльності, зокрема:

Постанова № 1212 від 19 грудня 2012 року «Про затвердження Порядку ведення Реєстру громадських об'єднань», визначає процедуру створення та ведення Реєстру громадських об'єднань [12].

Постанова № 604 від 19 серпня 2015 року [13], яка встановлює порядок виплати одноразової грошової допомоги волонтерам у разі загибелі, інвалідності чи поранення, пов'язаних із виконанням ними своїх обов'язків у військових умовах.

Постанова № 783 від 26 серпня 2020 року [14], що визначає повноваження Національної соціальної сервісної служби України, як органу, відповідального за реалізацію політики у сфері волонтерства.

Таким чином, в Україні створена чітка і багаторівнева правова база для регулювання та підтримки волонтерської діяльності, яка враховує як міжнародні стандарти, так і національні особливості.

У жовтні 2023 року Кабінет Міністрів ухвалив постанову «Про реалізацію експериментального проекту з впровадження комплексної соціальної послуги для формування життєстійкості» [15]. Головною метою цього проекту є зниження рівня стресу та тривожності серед українців, розвиток навичок надання першої психологічної допомоги (особливо дітям і літнім людям), а також навчання стресостійкості та запобігання психологічним травмам.

Проект також включає навчання волонтерів і надання допомоги в організації їхньої діяльності. У кожній громаді буде введено посаду координатора волонтерів, який сприятиме залученню волонтерів для надання необхідної допомоги місцевим жителям. Таким чином, впровадження цього проекту допоможе зміцнити та скоординувати волонтерський рух на рівні громад.

Напрями волонтерської діяльності в Україні визначено в статті 1 Закону України «Про волонтерську діяльність». Вони включають:

Надання допомоги малозабезпеченим, безробітним, багатодітним, бездомним, безпритульним, а також особам, які потребують соціальної реабілітації чи перебувають у складних життєвих обставинах.

Догляд за хворими, людьми з інвалідністю, літніми людьми та іншими, хто потребує підтримки через фізичні чи матеріальні обмеження.

Допомога громадянам, які постраждали від техногенних чи природних катастроф, надзвичайних ситуацій, а також внаслідок війни, анти-терористичних операцій, заходів національної безпеки чи оборони, або ж жертвам соціальних конфліктів, нещасних випадків, злочинів, біженцям і внутрішньо переміщеним особам.

Надання допомоги особам, які через фізичні чи інші обмеження не можуть реалізувати свої права та законні інтереси.

Організація заходів, спрямованих на охорону навколишнього середовища, збереження культурної та історико-культурної спадщини, пам'яток історії та культури, місць поховання.

Підтримка організації національних і міжнародних заходів, зокрема спортивних, культурних, молодіжних та інших публічних і громадських подій.

Надання волонтерської допомоги для ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій техногенного або природного походження.

Підтримка Збройних Сил України, інших військових формувань, правоохоронних органів та органів влади під час особливого періоду, правового режиму надзвичайного чи воєнного стану, антитерористичних операцій, забезпечення національної безпеки та оборони, протидії збройній агресії росії в Донецькій та Луганській областях.

Надання волонтерської допомоги для подолання наслідків бойових дій, терористичних актів, збройних конфліктів та тимчасової окупації.

Сприяння утвердженню української національної та громадянської ідентичності.

Допомога у відновленні та розвитку України після війни, зокрема в умовах збройної агресії з боку російської федерації.

Надання волонтерської допомоги постраждалим від бойових дій, терористичних актів, збройних конфліктів, тимчасової окупації та збройної агресії.

Підтримка органів пробації в нагляді за засудженими та проведенні соціально-виховної роботи.

Сприяння органам влади, місцевим самоврядним організаціям, підприємствам, установам та громадським організаціям у соціальній адаптації осіб, які відбули покарання або були звільнені від подальшого покарання.

Надання допомоги особам, які постраждали від інфекційних хвороб та епідемій.

Сприяння захисту та рятуванню тварин.

Надання волонтерської допомоги в інших напрямках, не заборонених законом.

Волонтерська діяльність може також здійснюватися онлайн через Інтернет та інші телекомунікаційні мережі.

Законодавець закріпив права та обов'язки волонтерів у статті 7 Закону України «Про волонтерську діяльність» [4]. Волонтер має право на:

- належні умови здійснення волонтерської діяльності, зокрема, отримання достовірної, точної та повної інформації про порядок та умови провадження волонтерської діяльності, забезпечення спеціальними засобами захисту, спорядженням та обладнанням;

- зарахування часу здійснення волонтерської діяльності до навчально-виробничої практики в разі її проходження за напрямом, що відповідає отримуваній спеціальності, за згодою навчального закладу;

- відшкодування витрат, пов'язаних зі здійсненням волонтерської діяльності;

- інші права, передбачені договором про провадження волонтерської діяльності та законодавством.

Волонтер зобов'язаний:

- сумлінно та своєчасно виконувати обов'язки, пов'язані з провадженням волонтерської діяльності;

- у випадках, визначених законодавством, проходити медичний огляд та надавати довідку про стан здоров'я;

- у разі необхідності проходити подальшу підготовку (перепідготовку);

- не допускати дій і вчинків, які можуть негативно вплинути на репутацію волонтера, організації чи установи, на базі якої провадиться волонтерська діяльність;

- дотримуватися правового режиму інформації з обмеженим доступом;

- у разі укладення договору про провадження волонтерської діяльності та одностороннього розірвання договору з ініціативи волонтера відшкодувати прямі збитки, завдані ним, якщо це передбачено договором;

- відшкодувати майнову шкоду, заподіяну внаслідок здійснення ним волонтерської діяльності, відповідно до закону.

Волонтери можуть діяти самостійно, через ініціативні групи або неприбуткові організації. Неприбуткові організації [11] займаються благодійною діяльністю та надають послуги для суспільства, не маючи на меті отримання прибутку. Співпраця з такими організаціями надає волонтерам переваги, такі як чіткий графік, визначені завдання, посвідчення та відшкодування витрат.

Індивідуальне волонтерство [9] або через ініціативні групи є ефективним для швидкого реагування, наприклад, на початку війни в Україні. Проте, такий формат стикається з проблемами, як обмежені ресурси та час. Закон регулює волонтерську діяльність здебільшого через неприбуткові організації, тому волонтери, що працюють самостійно, несуть відповідальність за свою безпеку та витрати.

Основна відмінність між громадськими організаціями (ГО) та благодійними фондами (БФ) полягає в нормативно-правовій основі та напрямках діяльності. ГО регулюється Законом «Про громадські об'єднання» і спрямована на захист прав і свобод осіб, а також задоволення соціальних, культурних та інших інтересів. БФ, регулюється Законом «Про благодійну діяльність», має на меті надання добровільної допомоги без отримання прибутку. Будь-яка ГО зі статусом юридичної особи, як і БФ, повинна вести бухгалтерський облік, фінансову та статистичну звітність, бути зареєстрованою в податкових органах і сплачувати до бюджету обов'язкові платежі відповідно до закону.

Аналізуючи принципи правового регулювання волонтерської діяльності, дослідники виокремлюють загальні та факультативні принципи. До загальних принципів належать: законність, верховенство права, юридична рівність, взаємна відповідальність держави та особи, гласність, справедливість, соціальна свобода, демократизм, гуманізм і рівність громадян. Факультативні принципи підкреслюють специфіку волонтерської діяльності, зокрема: безоплатність, загальнодоступність, недискримінація, забезпечення безпеки, раціональність, дотримання європейських стандартів, надання необхідних ресурсів та інформації, популяризація, гуманність у взаємовідносинах, реалістичність і взаємодопомога.

Згідно із законодавством, кожна волонтерська організація повинна діяти на основі статуту (положення), у якому зазначаються: назва, місцезнаходження, статус, організаційна та правова форма структури; предмет, мета, завдання та основні форми благодійної діяльності; порядок формування та функціонування органів управління; джерела фінансування та правила використання майна і коштів; порядок внесення змін до статуту; умови реорганізації чи ліквідації, а також використання майна та коштів у разі припинення діяльності; умови прийняття нових членів та виходу з організації; права і обов'язки членів волонтерської структури. У статуті також можуть бути включені

додаткові положення, що враховують специфіку діяльності організації.

Аналіз фахової літератури показує, що ключовими критеріями для класифікації волонтерських організацій є: статус, суб'єктивна специфіка членів, масштаб діяльності, джерела фінансування та об'єкти допомоги. Залежно від суб'єктивної специфіки членів, виділяють: а) організації інвалідів (наприклад, волонтерська організація «Поруч»); б) організації ветеранів (Національний комітет ветеранів війни, волонтерів та учасників бойових дій); в) організації осіб з обмеженими функціональними можливостями (Центр соціально-психологічної реабілітації дітей і молоді «Дивосвіт») тощо. За масштабом діяльності розрізняють: а) міжнародні; б) всеукраїнські; в) регіональні; г) місцеві організації. За джерелами фінансування волонтерські структури поділяються на: а) дотаційні (функціонують завдяки пожертвам); б) автономні (великі корпорації, що виділяють частину прибутку на благодійність).

Цілком слушно погодитися з П. В. Горіновим та Р. Г. Драпушко, що у нинішній Україні волонтерська діяльність – це доволі динамічний процес, що має розвинену морфологію та змінюється відповідно до потреб держави, суспільства або конкретних осіб [2, с. 5].

Аналізуючи моральні аспекти волонтерського руху, Л. Жужа зазначає, що основною мотивацією волонтера є почуття громадянського обов'язку перед своєю країною, народом та військовими, а також моральний обов'язок перед близькими людьми, які беруть участь у бойових діях [3].

О. Трубнікова виокремлює ключові критерії, що найповніше розкривають сутність волонтерської діяльності. Серед них: ініціативність, суспільна корисність, відсутність фінансових очікувань, здійснення у вільний час, незалежність від особистих інтересів, вираження через працю та поза ієрархічними структурами [18].

З початком збройної агресії Російської Федерації проти України та запровадження воєнного стану пріоритетною стала допомога Збройним Силам України, іншим військовим формуванням, правоохоронним органам і державним установам. Ця діяльність не лише доповнює, а інколи замінює функції державних структур, які через об'єктивні (війна, фінансові обмеження) та суб'єктивні (застарілі підходи до матеріального забезпечення, відсутність модернізації) причини не виконуються або реалізуються неефективно.

Головними отримувачами волонтерської допомоги є:

- особовий склад ЗС України (забезпечення продовольством, амуніцією, медикаментами, засобами гігієни, технічною підтримкою, ремонтом і вдосконаленням техніки);
- військові госпіталі та лікарні;
- полонені військовослужбовці та їхні сім'ї (інформаційна, пошукова та допомога в обміні полонених).

Серед технічної допомоги важливе місце займають проекти, пов'язані з модернізацією озброєння та веденням бойових дій щодо постачання сучасної снайперської зброї, боєприпасів, тепловізорів, безпілотників, а також інноваційних ІТ-продуктів (зокрема, картографічних систем «Армія SOS», ГІС «Арта», системи управління вогнем «Кропива» та інших). Також активно забезпечується військова техніка, що значно сприяє підвищенню обороноздатності країни.

Недостатній правовий захист українських волонтерів в умовах воєнного стану залишається значною проблемою, яка потребує термінового вирішення. Волонтери, які допомагають військовим або постраждалим від війни, нерідко стикаються з порушенням їхніх прав та ризикують своєю безпекою через відсутність чіткого законодавчого регулювання. Зокрема, вони можуть піддаватися фізичним загрозам через дії збройних сил конфліктуючих сторін або агресивну поведінку частини цивільного населення. Невизначений правовий статус волонтерів може викликати труднощі у взаємодії з державними органами, а в окремих випадках їхні дії можуть бути неправильно кваліфіковані як порушення закону. Як зазначає В.С. Сірко, правові механізми захисту волонтерів у випадках порушення їхніх прав та безпеки є недостатньо розвиненими [17, с. 125].

Необхідно вдосконалити процедури надання правової допомоги, забезпечення безпеки волонтерів і створення дієвих механізмів врегулювання конфліктів, що можуть виникати під час волонтерської діяльності.

Недостатність соціально-правового захисту волонтерської діяльності також сприяє зростанню випадків шахрайства серед волонтерів. Як великі волонтерські організації, так і окремі особи, які збирають допомогу для ЗСУ, іноді виявляються недоброчесними. Нерідко трапляються ситуації, коли шахраї в соціальних мережах, зокрема в Facebook, публікують оголошення про збір коштів, вказуючи реквізити своїх банківських карток, а отримані пожертви витрачають на власні потреби.

Як наголошують іноземні дослідники, довіра населення є ключовою для збільшення кількості волонтерів та підвищення ефективності їхньої діяльності, що сприяє досягненню спільних цілей, зокрема надання допомоги ЗС України. Втрата довіри може мати зворотний ефект, виправлення якого потребує значних зусиль.

Крім того, відсутність чітких норм щодо оподаткування волонтерської діяльності спричиняє різні трактування законодавства як з боку податкових органів, так і з боку волонтерів, що породжує невизначеність, конфлікти та стримує волонтерську активність, що може знижувати мотивацію займатися волонтерською діяльністю.

Беручи до уваги специфіку волонтерської діяльності, виникає потреба в запровадженні спеціального податкового режиму для волонтерських організацій, який враховував би їхню некомерційну природу та особливості функціонування. Окрім цього, волонтерські організації та волонтери потребують додаткової підтримки й консультацій щодо податкового обліку, щоб уникнути порушень податкового законодавства.

Варто зазначити, що волонтерська допомога надається на основі договору про здійснення волонтерської діяльності, укладеного з організацією чи установою, або без такого договору. У разі індивідуальної діяльності волонтери зобов'язані повідомляти отримувачів допомоги, що вони не співпрацюють із жодною організацією чи установою.

На нашу думку, вирішення цих проблем потребує вдосконалення податкового законодавства та забезпечення державної підтримки волонтерських організацій. Це сприятиме створенню умов для їх ефективного функціонування.

Першочергово необхідно внести зміни до нормативно-правових актів, які регулюють оподаткування волонтерської діяльності, зокрема до Постанови Кабінету Міністрів України від 24 лютого 2016 року № 112. Також варто розширити перелік товарів, робіт та послуг, що не включаються до оподаткованого доходу фізичних осіб.

Незважаючи на обіцянки уряду звільнити від оподаткування товари, які волонтери надають для допомоги військовим, на практиці податкова служба вимагає сплати податків навіть за сировину для окованих свічок, наприклад, парафін та бджолиний віск. Аналогічно, такі поширені волонтерські товари, як каремати та термоси, також залишаються оподаткованими.

У воєнний час дистанційна правова допомога набуває особливої важливості, оскільки вона стає доступною для осіб, які перебувають у віддалених регіонах, за кордоном або не можуть особисто зустрітися з чиновниками через стан здоров'я чи інші обставини. Для цього були розроблені спеціальні електронні додатки, що дозволяють проводити онлайн-консультації та отримувати необхідні послуги. Водночас потрібно залучати більше адвокатів для надання безоплатної правничої допомоги певним категоріям громадян, оскільки їхня головна мета – це захист населення всіма законними способами, а не лише виграшні справи з вигідними клієнтами. Тому це питання потребує детальнішого удосконалення на законодавчому рівні та створення «юридичного волонтерства» шляхом внесення змін до чинного законодавства.

У розвитку волонтерської діяльності важливу роль відіграє соціальна реклама. До цього часу наукові дослідження не приділяли їй достатньо уваги, хоча вона має важливе значення для формування позитивного іміджу волонтерства, привернення уваги до соціальних проблем і мотивації людей до активної громадської діяльності. Соціальна реклама сприяє розвитку волонтерського руху, допомагаючи сформуванню інтересу до цієї діяльності та стимулюючи людей до дій на користь суспільства.

Соціальна реклама є важливою складовою впливу на громадську свідомість і ефективно працює в прийнятті рішень. Вона поєднує раціональне, емоційне і психологічне впливи, що робить її переконливою і здатною змінювати ставлення до важливих соціальних проблем. В Україні питання соціальної реклами досі не врегульоване нормативно, хоча проєкт Закону «Про соціальну рекламу» був поданий до Верховної Ради ще у 2011 році. З початком повномасштабної війни соціальна реклама стала потужним інструментом у залученні громадян до суспільно корисної діяльності. Вона сприяє підвищенню престижу волонтерської діяльності та мотивує населення до участі в ініціативах. Однак для подальшого розвитку цього напрямку необхідно законодавчо врегулювати питання соціальної реклами, щоб уникнути її використання для політичних або агітаційних цілей.

Отже, під час трансформаційних змін щодо вдосконалення інституту волонтерства через нормативне регулювання слід обережно та виважено підходити до цього процесу, щоб забезпечити баланс між негативними наслідками та цілями, яких має досягти цей процес.

Для забезпечення ефективного правового регулювання волонтерської діяльності в умовах воєнного стану слід зосередитися на трьох ключових аспектах. По-перше, необхідно внести законодавчі зміни щодо товарів, закуплених волонтерами для Збройних Сил України, які не включені до переліку звільнених від оподаткування. По-друге, варто розглянути можливість запровадження пільгового податкового режиму для волонтерських організацій та осіб, що займаються волонтерською діяльністю, що сприятиме залученню більшої кількості громадян, особливо молоді, до волонтерства.

Крім того, важливо підвищити обізнаність суспільства про значення волонтерської допомоги в умовах війни через інформаційні кампанії та освітні заходи. По-третє, слід удосконалити механізми контролю та моніторингу волонтерської діяльності, щоб уникнути зловживань і забезпечити прозорість та ефективність у цій сфері. Як відзначила у своїй роботі В.В. Вашкович, правове регулювання соціальних послуг, які надаються волонтерами, потребує суттєвого вдосконалення.

Одним із кроків для покращення процедури надання соціальних послуг є запровадження практики оформлення таких послуг через укладання договорів. Це сприятиме, з одного боку, спрощенню адміністрування в цій сфері, а з іншого – підвищенню зручності для отримувачів послуг. Завдяки цьому вдасться чітко визначити, яку саме послугу буде надано і кому [1].

Крім того, важливим завданням є створення спеціальних програм та механізмів підтримки волонтерської діяльності в умовах воєнного стану. Ці ініціативи мають реалізовуватися за підтримки держави, місцевих органів влади та бізнесу. Вони можуть включати надання фінансової допомоги, матеріальних ресурсів, консультацій та інших видів підтримки, що сприятимуть розвитку волонтерського руху в умовах збройного конфлікту [16].

Система правового регулювання волонтерської діяльності в Україні в умовах воєнного стану потребує комплексного вдосконалення. Держава має чітко визначити правовий статус волонтерів, врегулювати їхні права та обов'язки, забезпечити їхню безпеку та соціальний захист. Окрему увагу слід приділити вдосконаленню норм оподаткування, зокрема визначенню видів товарів і послуг, що не підлягають оподаткуванню. Також необхідно підвищувати обізнаність громадськості щодо важливості підтримки волонтерського руху та

розвивати державно-приватні механізми сприяння волонтерським ініціативам.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Волонтерська діяльність в Україні є невід'ємною частиною підтримки як Збройних Сил України, так і громадянського суспільства в умовах протидії збройній агресії Російської Федерації. Вона відіграє ключову роль у збереженні суверенітету й територіальної цілісності нашої держави, виступаючи важливим інструментом солідарності й взаємодопомоги. Особливості волонтерської діяльності в Україні в умовах воєнного стану включають її екстраординарний характер, розвиток нестандартних форм взаємодії з державними структурами, охоплення великої частини населення та створення ефективних рішень для підтримки військових і громадян.

Попри високу довіру населення до волонтерів, їхня діяльність стикається з низкою викликів, пов'язаних із недосконалістю правового регулювання. Фрагментарність і неповнота законодавчої бази іноді створюють бюрократичні перешкоди, які можуть знижувати ефективність надання допомоги. В умовах воєнного стану ця проблема стає ще більш актуальною. Для підвищення ефективності волонтерської діяльності необхідно вдосконалити нормативно-правову базу. Спрощення процедур, забезпечення прозорості та легітимності волонтерських ініціатив, а також врахування специфіки умов війни стануть вагомими кроками до підвищення ефективності цієї діяльності. Перспективними напрямками подальших досліджень можуть бути розробка науково-методичних комплексів правових аспектів волонтерської діяльності в інтересах ЗС України під час відсічі збройній агресії РФ та надання (видання) необхідних інформаційних ресурсів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Вашкович В. В. Адміністративно – правове забезпечення волонтерства як складова соціальної функції держави: дис.канд. юрид. наук: 12.00.07. Ужгород, 2019. 219 с.
2. Волонтерська діяльність в Україні: соціально-правове дослідження: монографія / Павло Горінов, Ростислав Драпушко. Київ: Державний інститут сімейної та молодіжної політики, 2022. 240 с.
3. Жужа Л. Моральні аспекти волонтерського руху. *Evropsky politicky a pravni diskurz*. 2015. Vol. 2, Iss. 2. С. 210–215. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/evrpol_2015_2_2_33
4. Закон України «Про волонтерську діяльність» від 19.04.2011 року № 3236/VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3236-17#Text>

5. Закон України «Про соціальну роботу з сім'ями, дітьми та молоддю» від 21.06.2001 року № 2558-III URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2558-14#Text>
6. Закон України «Про соціальні послуги» від 17.01.2019 року № 2671-VIII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2671-19#Text>
7. Закон України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб» від 20.10.2014 року № 1706-VII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1706-18#Text>
8. Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо сприяння розвитку волонтерської діяльності та діяльності неприбуткових установ та організацій в умовах збройної агресії Російської Федерації проти України» від 15.08.2022 року № 2520-IX URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2520-20#Text>
9. Наказ Міністерства фінансів України від 30 жовтня 2014 року № 1089 «Про затвердження Порядку формування та ведення Реєстру волонтерів антитерористичної операції та/або здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1471-14#Text>
10. Оцінка ситуації в країні, довіра до соціальних інститутів, політиків, посадовців та громадських діячів, ставлення до виборів під час війни, віра в перемогу (лютий–березень 2025р.). Разумков центр. URL: <https://razumkov.org.ua/napriamku/sotsiologichni-doslidzhennia/otsinka-sytuatsii-v-kraini-dovira-do-sotsialnykh-institutiv-politykiv-posadovtsiv-ta-gromadskykh-diiachiv-stavlennia-do-vyboriv-pid-chas-viiny-vira-v-peremogu-liutyiberezen-2025r>
11. Податковий кодекс України від 02.12.2010 року № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>
12. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку ведення Реєстру громадських об'єднань» від 19.12.2012 року № 1212 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1212-2012-p#Text>
13. Постанова Кабінету Міністрів України «Деякі питання виплати одноразової грошової допомоги у разі загибелі (смерті) або інвалідності волонтера внаслідок поранення (контузії, травми або каліцтва), отриманого під час надання волонтерської допомоги в районі проведення антитерористичної операції, здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях, здійснення заходів, необхідних для забезпечення оборони України, захисту безпеки населення та інтересів держави у зв'язку з військовою агресією Російської Федерації та/або іншої країни проти України, бойових дій та збройних конфліктів» від 19.08.2015 року № 604 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/604-2015-%D0%BF#Text>
14. Постанова Кабінету Міністрів України «Деякі питання Національної соціальної сервісної служби України» від 26.08.2020 року № 783 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/783-2020-%D0%BF#Text>
15. Постанова Кабінету Міністрів України «Про реалізацію експериментального проекту із запровадження комплексної соціальної послуги з формування життєстійкості» від 03.10.2023 року № 1049 URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1049-2023-p?find=1&text=волонт#w1_11
16. Потапенко В., Двігун А. Аналіз українського волонтерства на основі методології нових соціальних рухів. Національний інститут стратегічних досліджень. 2022. 9 с. URL: https://niss.gov.ua/sites/default/files/2022-11/volonterstvo_01112022.pdf
17. Сірко В.С. Волонтерство під час війни в Україні: права та гарантії. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2023. Вип. 2. С. 124–129.
18. Трубнікова О. А. Волонтерство як форма соціальної активності особистості. *Актуальні проблеми психології збірник наукових праць Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України*. Київ, 2020. Т. 7, вип. 20. Ч. 2. С. 205–209.
19. Указ Президента України «Про Національну стратегію сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2021–2026 роки» від 27.09.2021 року № 487/2021 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/487/2021#Text>
20. World Giving Index 2023 (Global trends in generosity) URL: <https://www.cafonline.org/docs/default-source/updated-pdfs-for-the-new-website/world-giving-index-2023.pdf>
21. World Giving Index 2024 (Global trends in generosity) URL: https://www.cafonline.org/docs/default-source/inside-giving/wgi/wgi_2024_report.pdf

REFERENCES:

1. Vashkovych, V. V. (2019). *Administratyvno – pravove zabezpechennia volonterstva yak skladova sotsialnoi funktsii derzhavy* [Administrative and legal support for volunteering as a component of the social function of the state]: dys.kand. yuryd. nauk: 12.00.07. Uzhhorod, 219 s.
2. *Volonterska diialnist v Ukraini: sotsialno-pravove doslidzhennia* [Volunteering in Ukraine: a socio-legal study]: monohrafiia / Pavlo Horinov, Rostyslav Drapushko. Kyiv: Derzhavnyi instytut simeinoi ta molodizhnoi polityky, 2022. 240 s.
3. Zhuzha? L. (2015). *Moralni aspekty volonterskoho rukhu* [Moral aspects of the volunteer movement]. *Evropsky politicky a pravni diskurz*. Vol. 2, Iss. 2. S. 210–215. Retrieved from: http://nbuv.gov.ua/UJRN/evrpol_2015_2_2_33
4. *Zakon Ukrainy "Pro volontersku diialnist"* [Law of Ukraine "On Volunteer Activities"] vid 19.04.2011 roku № 3236/VI. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3236-17#Text>

5. Zakon Ukrainy "Pro sotsialnu robotu z simiamy, ditmy ta moloddu" [Law of Ukraine "On Social Work with Families, Children and Youth"] vid 21.06.2001 roku № 2558-III URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2558-14#Text>
6. Zakon Ukrainy "Pro sotsialni posluhy" [Law of Ukraine "On Social Services"] vid 17.01.2019 roku № 2671-VIII Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2671-19#Text>
7. Zakon Ukrainy "Pro zabezpechennia prav i svobod vnutrishno peremishchenykh osib" [Law of Ukraine "On Ensuring the Rights and Freedoms of Internally Displaced Persons"] vid 20.10.2014 roku № 1706-VII Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1706-18#Text>
8. Zakon Ukrainy "Pro vnesennia zmin do Podatkovoho kodeksu Ukrainy shchodo spriannia rozvytkuvolonterskoi diialnosti ta diialnosti neprybutkovykh ustanov ta orhanizatsii v umovakh zbroinoi ahresii Rosiiskoi Federatsii proty Ukrainy" [Law of Ukraine "On Amendments to the Tax Code of Ukraine on Promoting the Development of Volunteer Activities and Activities of Non-Profit Institutions and Organizations in Conditions of Armed Aggression of the Russian Federation against Ukraine"] vid 15.08.2022 roku № 2520-IX Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2520-20#Text>
9. Nakaz Ministerstva finansiv Ukrainy vid 30 zhovtnia 2014 roku № 1089 "Pro zatverdzhennia Poriadku formuvannia ta vedennia Reiestru volonteriv antyterrorystychnoi operatsii ta/abo zdiisnennia zakhodiv iz zabezpechennia natsionalnoi bezpeky i oborony, vidsichi i strymuvannia zbroinoi ahresii Rosiiskoi Federatsii" [Order of the Ministry of Finance of Ukraine dated October 30, 2014 No. 1089 "On approval of the Procedure for the formation and maintenance of the Register of volunteers of the anti-terrorist operation and/or the implementation of measures to ensure national security and defense, repel and deter armed aggression of the Russian Federation"] Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1471-14#Text>
10. Otsinka sytuatsii v kraini, dovira do sotsialnykh instytutiv, politykiv, posadovtsiv ta hromadskykh diiachiv, stavlennia do vyboriv pid chas viiny, vira v peremohu [Assessment of the situation in the country, trust in social institutions, politicians, officials and public figures, attitude towards elections during the war, belief in victory] (liutyi–berezen 2025r.). Razumkov tsentr. Retrieved from: <https://razumkov.org.ua/napriamky/sotsiologichni-doslidzhennia/otsinka-sytuatsii-v-kraini-dovira-do-sotsialnykh-instytutiv-politykiv-posadovtsiv-ta-gromadskykh-diiachiv-stavlennia-do-vyboriv-pid-chas-viiny-vira-v-peremogu-liutyiberezen-2025r>
11. Podatkovi kodeks Ukrainy [Tax Code of Ukraine] vid 02.12.2010 roku № 2755-VI Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>
12. Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy "Pro zatverdzhennia Poriadku vedennia Reiestru hromadskykh obiednan" [Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine "On Approval of the Procedure for Maintaining the Register of Public Associations"] vid 19.12.2012 roku № 1212 Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1212-2012-p#Text>
13. Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy "Deiaki pytannia vyplaty odnorazovoi hroshovoi dopomohy u razi zahybeli (smerti) abo invalidnosti volontera vnaslidok poranennia (kontuzii, travmy abo kalitstva), otrymanoho pid chas nadannia volonterskoi dopomohy v raioni provedennia antyterrorystychnoi operatsii, zdiisnennia zakhodiv iz zabezpechennia natsionalnoi bezpeky i oborony, vidsichi i strymuvannia zbroinoi ahresii Rosiiskoi Federatsii u Donetskii ta Luhanskii oblastiakh, zdiisnennia zakhodiv, neobkhidnykh dlia zabezpechennia oborony Ukrainy, zakhystu bezpeky naseleennia ta interesiv derzhavy u zviazku z viiskovoiu ahresiieiu Rosiiskoi Federatsii ta/abo inshoi krainy proty Ukrainy, boiovykh dii ta zbroinykh konfliktiv" [Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine "Some issues of payment of one-time cash assistance in the event of death or disability of a volunteer as a result of injury (concussion, trauma or mutilation), received while providing volunteer assistance in the area of the anti-terrorist operation, implementing measures to ensure national security and defense, and repelling and deterring armed aggression of the Russian Federation in the Donetsk and Luhansk regions, implementation of measures necessary to ensure the defense of Ukraine, protect the security of the population and the interests of the state in connection with the military aggression of the Russian Federation and/or another country against Ukraine, hostilities and armed conflicts"] vid 19.08.2015 roku № 604 Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/604-2015-%D0%BF#Text>
14. Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy "Deiaki pytannia Natsionalnoi sotsialnoi servisnoi sluzhby Ukrainy" [Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine "Some Issues of the National Social Service of Ukraine"] vid 26.08.2020 roku № 783 Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/783-2020-%D0%BF#Text>
15. Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy "Pro realizatsiiu eksperymentalnoho proektu iz zaprovadzhenia kompleksnoi sotsialnoi posluhy z formuvannia zhyttiestiikosti" [Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine "On the implementation of a pilot project on the introduction of a comprehensive social service for the formation of resilience"] vid 03.10.2023 roku № 1049 Retrieved from: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1049-2023-p?find=1&text=volont#w1_11
16. Potapenko V., Dvihun A. Analiz ukrainskoho volonterstva na osnovi metodolohii novykh sotsialnykh rukhiv [Analysis of Ukrainian volunteering based on the methodology of new social movements]. Natsionalnyi instytut stratehichnykh doslidzhen. 2022. 9 s. Retrieved from:

- https://niss.gov.ua/sites/default/files/2022-11/volonterstvo_01112022.pdf
17. Sirko V.S. Volonterstvo pid chas viiny v Ukraini: prava ta harantii [Volunteering during the war in Ukraine: rights and guarantees]. *Pivdennoukrainskyi pravnychyi chasopys*. 2023. Vyp. 2. S. 124–129.
  18. Trubnikova O. A. Volonterstvo yak forma sotsialnoi aktyvnosti osobystosti [Volunteering as a form of social activity of an individual]. *Aktualni problemy psykholohii zbirnyk naukovykh prats Instytutu psykholohii imeni H. S. Kostiuka NAPN Ukrainy*. Kyiv, 2020. T. 7, vyp. 20. Ch. 2. S. 205–209
  19. Ukaz Prezydenta Ukrainy “Pro Natsionalnu stratehiiu spriannia rozvytku hromadianskoho suspilstva v Ukraini na 2021–2026 roky” [Decree of the President of Ukraine “On the National Strategy for Promoting the Development of Civil Society in Ukraine for 2021–2026”] vid 27.09.2021 roku № 487/2021 Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/487/2021#Text>
  20. World Giving Index 2023 (Global trends in generosity) Retrieved from: <https://www.cafonline.org/docs/default-source/updated-pdfs-for-the-new-website/world-giving-index-2023.pdf>
  21. World Giving Index 2024 (Global trends in generosity) Retrieved from: https://www.cafonline.org/docs/default-source/inside-giving/wgi/wgi_2024_report.pdf

Дата надходження статті: 20.06.2025

Дата прийняття статті: 20.07.2025

Опубліковано: 10.10.2025